

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ВЛЕЧА НА ВОЗОВИ
II ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
техничар за железнички сообраќај

Скопје, 2006 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ВЛЕЧА НА ВОЗОВИ

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за железнички сообраќај

1.2.2. Струка: сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: втора година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет : задолжителен предмет

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет влеча на возови ученикот стекнува знаења, вештини и се оспособува:

- да ги познава техничко-економските карактеристики на влечата на возови;
- да ги разликува влечните карактеристики на електричен и дизел - погон;
- да ги разликува влечните возила на електричен и дизел - погон;
- да ги споредува дизел и електричните моторни возови;
- да ги познава главните делови на влечните возила на електричен и дизел - погон;
- да ја објаснува функцијата на главните делови на влечните возила на електричен и дизел погон;
- да ја познава потребата и динамиката на одржување на влечните возила;
- да стекнува навики за уредно, брзо и точно извршување на работите.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на содржините од овој наставен предмет, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од предметот основи на сообраќајот и транспортот, превозни средства и сообраќајна инфраструктура од I година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. ТЕХНИЧКО ЕКОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ВЛЕЧА НА ВОЗОВИ	4	Ученикот: - да објаснува видови влеча на возови; - да ги разликува предностите и недостатоците на одделните видови влеча; - да го препознава обележувањето на влечните возила; - да ги идентификува типовите и сериите на влечните возила.	- Објаснување на развојот влечата на возови; - демонстрирање на начините на обележување на влечни возила; - презентирање на слики и скици од типови и видови на влечни возила.	Експлоатација на железнички возила
2. ДИЗЕЛ - ЕЛЕКТРИЧНИ ЛОКОМОТИВИ	20	- Да ги познава деловите на дизел-моторот кај локомотивите; - да го објаснува принципот на работа на дизел-мотор кај дизел-локомотивите; - да ги опишува уредите за регулација на работа и начин на пренос; - да ја познава функцијата, улогата и видовите на вртежни основи и нивните делови кај локомотивите; - да ги разликува електричните уреди кај дизел-локомотивите; - да ги објаснува функциите на електричните уреди кај дизел-локомотивите.	- Објаснување за деловите на дизел - моторот кај локомотивите; - опишување на принципот на работа на дизел моторот кај локомотивите; - објаснување на главните елементи кај локомотивите кои овозможуваат регулација на работата; - објаснување на вртежни основи, составни делови, осен склоп на локомотиви; - опишување на електричните уреди на локомотивите: главен и помошен генератор, регулатор на напон, акумулаторски батерии, заштитни уреди, уред за будност и др.	Експлоатација на железнички возила Практична настава

1	2	3	4	5
3. ДИЗЕЛ - МОТОРНИ ВОЗОВИ	12	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава деловите на дизел моторот кај дизел - моторните возови; - да го објаснува принципот на работа на дизел - моторот кај дизел -моторните возови; - да ги идентификува уредите за регулација на работа на дизел - моторните возови; - да ја познава функцијата, улогата и видовите на вртежни основи и нивните делови кај дизел - моторните возови; - да ги разликува електричните уреди кај дизел - моторните возови; - да ги објаснува функциите на електричните уреди кај дизел - моторните возови. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување за деловите на дизел - моторот кај дизел - моторните возови; - опишување на принципот на работа на дизел - моторот кај дизел - моторните возови; - објаснување на главните елементи кај дизел - моторните возови кои овозможуваат регулација на работата; - објаснување вртежни основи, составни делови, осен склоп на дизел-моторните возови; - опишување на електричните уреди на дизел - моторните возови: главен и помошен генератор, регулатор на напон, акумулаторски батерии, заштитни уреди, уред за будност и др. 	<p>Експлоатација на железнички возила</p> <p>Практична настава</p>
4. СТАБИЛНИ ПОСТРОЈКИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ВЛЕЧА	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува системите на електрична влека на возови; - да ги познава деловите на стабилните постројки за монофазен напон 25 KV 50 Hz; - да ја објаснува намената на постројките за електрична влека. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на системите за електрична влека и нивната намена; - демонстрирање скици и цртежи на стабилните постројки за електрична влека. 	<p>Експлоатација на железнички возила</p>

<p>5. ЕЛЕКТРОВЛЕЧНИ ВОЗИЛА НА МОНОФАЗЕН НАПОН</p>	<p>16</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава главните електрични делови на електровлечните возила; - да ги познава главните механички делови на електровлечните возила; - да ја објаснува намената на главните електрични и механички делови кај електровлечните возила. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на електричната опрема на покривот на возилото; - објаснување на електричната опрема на главните струјни кругови на висок напон кај локомотиви; - објаснување на електричната опрема на помошен погон; - објаснување на главните механички делови на електровлечните возила; - прикажување слики, шеми и цртежи. 	<p>Експлоатација на железнички возила, Практична настава</p>
<p>6. ЕЛЕКТРОМОТОРНИ ВОЗОВИ</p>	<p>10</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава главните електрични делови на електромоторните возови; - да ги познава главните механички делови на електромоторните возови; - да ја опишува намената на главните електрични делови кај електромоторните возови; - да ја опишува намената на главните механички делови кај електромоторните возови. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на високонапонската и нисконапонската опрема на електромоторните возови; - опишување на механичкиот дел на електромоторните возови; - прикажување слики, шеми и цртежи. 	<p>Практична настава</p>
<p>7. ОДРЖУВАЊЕ НА ВЛЕЧНИ ВОЗИЛА</p>	<p>4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја сфаќа потребата од одржување на влечните возила; - да ја познава динамиката на одржувањето на возилата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Укажување на потребата од постојано одржување на влечните возила; - објаснување на циклусите на тековното и периодичното одржување; - укажување на обемот на работа при циклусите на одржување. 	<p>Експлоатација на железнички возила, Практична настава</p>

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во текот на воспитно – образовниот процес се применуваат следните наставни форми: фронтална, групна, и индивидуална работа. Како наставни методи може да се користат: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на учениците и друго.

Активности на ученикот: да слуша, набљудува, прибележува, применува односи и законитости во групи и независно и др.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира на табла, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите и др.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по предметот влеча на возови треба да се изведува преку стручно – теоретска настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови, како и проектни задачи и индивидуални домашни задачи. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часовите во четири тримесечја и во две полугодија.

4.4. Наставни средства и помагала

Со цел да се постигнат зацртаните цели на наставниот предмет влеча на возови потребно е да се користат следниве наставни средства и помагала:

- аудио – визуелни помагала;
- слајдови;
- илустрации;
- макети и модели;
- учебници и учебни помагала;
- дополнителна литература.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши преку следење и вреднување на знаењата и умеењата континуирано во текот на целата учебна година, усно и писмено преку тестови на знаења. Доколку ученикот не ја совлада наставната програма по предметот, се постапува според законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет влеча на возови треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кој се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по железнички сообраќај и транспорт; машинство; електротехника.

Наставниците треба да поседуваат педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет влеча на возови наставата се реализира во специјализирани училници или кабинет за влеча на возови, соодветно опремен со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на железничкиот сообраќај и транспорт.

ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2006 година

7.2. Состав на работната група:

1. Ридван Зекири, дипл. маш. инж., советник, Биро за развој на образованието- Скопје, раководител
2. м-р Гордан Стојик, дипл. сооб. инж., наставник во ЈСУ "Владо Тасевски" - Скопје
3. Зоран Николовски, дипл. ел. инж., Македонски железници - Скопје

7. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2006 година

8. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **влеча на возови** ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. . 07-3851/ 22 од 29.06.2006 година.